

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OST-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	25-05-2022 14:15	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Stord		
Flowkode:	203 BACH301 1 OST 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Naun:	Nina Lise Jørmeland Årvik
Kandidatnr.:	749
HVL-id:	170793@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	11761
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

De stille barna

The silent children

Camilla Smørdal

Nina Lise Jørmeland Årvik

Bacheloroppgaven barnehagelærerutdanningen

BACH103 Stord

Veileder: Maritha Berger Nylund

24.05.22

vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Norsk sammendrag

Tittel: De stille barna	
Forfattere: Nina-Lise Jørmeland Årvik & Camilla Smørdal Vikedal	
År: 2022	Sider: 35
Emneord: Relasjoner, tilstedeværelse, lek, anerkjennelse og inkludering	
Sammendrag Denne oppgaven handler om «De stille barna» i barnehagen. Vi har i denne oppgaven prøvd å finne ut hvordan vi som kommende pedagoger kan støtte de stille barna i å skape relasjoner med andre i lek. Vi har belyst teori innenfor de stille barna, relasjoner, lek, voksen i lek. Videre har vi intervjuet tre pedagoger fra tre ulike barnehager. For å finne svar på problemstillingen har vi drøftet teorien opp mot resultatene fra intervjuene. Det vi fant ut var at vi voksne må være bevisste på vår egen rolle når det kommer til de stille barna barnehagen, da disse barna kan bli oversett og usynlige. Derfor er det viktig at den voksne har en anerkjennende holdning. Vi kan også dele barna i små grupper for at barna kan komme i relasjoner med andre. Barna trenger å være i et trygt miljø med trygge rammer og voksne. Leken er viktig i barnehagen og skal ha en sentral plass Vi som pedagoger har et ansvar for at alle barn skal få mulighet til å skape relasjoner.	

English Abstract

Titel: The silent children	
Authors: Nina-Lise Jørmeland Årvik & Camilla Smørddal Vikedal	
Year: 2022	Pages: 35
Keyword: Relationships, presence, play, recognition and inclusion	
Summary: <p>This assignment is about “The silent children” In this assignment we tried to find out how we as a future kindergarten teacher can support the silent child in creating relationships with others in play. We have elucidated theory within the silent children, relationships, adults in play. Furthermore, we have interviewed three kindergarten teachers from three different kindergartens, to find out the answer to the problem, we have to discussed the theory against the results in the interviews.</p> <p>What we found was that we adults need to be more aware of our own role when it comes to the silent children in kindergarten, as these children can be overlooked and invisible therefore it is important that the adult has an appreciative attitude, we can also divide the children into small groups there the children can create relationships.</p> <p>Children need to be inn safe environment and safe surroundings. The play is important in the kindergarten and should have a central place.</p> <p>We as kindergarten teachers have a responsibility to ensure that all children have the opportunity to create relationships.</p>	

Innhold

1. Innledning	5
1.0 Valg av tema	5
1.1 Problemstilling	5
2.0 Teori.....	6
2.1 De stille barna	6
2.2 Sosial kompetanse	7
2.3 Barn i relasjoner.....	8
2.4 Anerkjennelse	11
2.5 Lek	12
2.5.1 Rollelek	14
2.6 Voksnes tilnærming til lek	14
3.0 Metode	16
3.1 Kvalitativ tilnærming	17
3.2 Intervju.....	17
3.3 Utvalg av informanter.....	18
3.4 Gjennomføring av intervjuene	18
3.5 Analyse av datamaterialet.....	19
3.6 Kildekritikk	19
3.7 Etikk og personvern	20
4.0 Presentasjon av funn og drøfting	21
4.1 Gode relasjoner er avgjørende for å støtte de stille barna i lek med andre.....	21
4.2 Gruppedeling har en betydning	24
4.3«De stille barna» trenger å bli anerkjent.....	25
4.4 De voksens tilstedeværelse i barns lek.	26
4.5 Konklusjon.....	29
5.0 Litteraturliste.....	31
6.0 Vedlegg.....	33
6.1 Informasjonsskriv	33
6.2 Intervjuguide	35

1. Innledning

1.0 Valg av tema

Vi ønsket å ha om «De stille barna» fordi dette er et tema som engasjerer oss. Dette tror vi er et tema som ikke snakkes så mye om. Vi brenner for at alle barn skal bli sett uavhengig av personlighet og atferd. Det var ikke før vi tok dette studiet vi ble observante på dette temaet. Vi lurer på om dette er et tema barnehagen har i fokus eller om «De stille barna» blir usynlige i fellesskap med de andre barn. Forskning viser at sjenanse assosieres med sosial mistilpasning og problemer med jevngamle (Findlay, Coplan og Bowker, 2009 referert i Lund, 2012, s. 15). Derfor er det viktig at ansatte har kunnskap om dette temaet. De stille barna kan nok lett bli oversett i mengden. «De stille barna» tenker vi er et viktig tema å ta opp i barnehagesammenheng at, da det i følge Lund (2012) står at noe forskning peker på sammenhenger mellom stille atferd, problemer og mobbing senere i livet.

Når vi snakker om adferdsproblem, tenker en ofte på barn med utagerende atferd. Det er ofte de som tar oppmerksomheten. Personalet i barnehagen skal inkludere alle barna. Vi som barnehagelærere har et stort ansvar som innebærer at vi ser alle barna og legger til rette for at alle skal delta i fellesskapet. I tråd med rammeplanen (2017) står det at inkludering i barnehagen handler om å legge til rette for sosial deltakelse. Innholdet i barnehagen må presenteres på en måte som gjør at barn kan delta ut fra sine behov og forutsetninger (KD, 2017). Vi tror at de stille barna fort kan bli oversett og får mindre oppmerksomhet enn de andre barna. I tråd med Lund sin forklaring er mange barns tilbaketrukne atferd blir bagatellisert, oversett og ignorert, dette fordi det ikke rammer omgivelsene (Lund, 2012, s. 26).

1.1 Problemstilling

Vi har valgt problemstillingen «Hvordan kan den pedagogiske leder støtte de stille barna i å skape relasjon med andre barn i lek?». Grunnen for at vi har valgt denne problemstilling er fordi vi ønsker å finne ut hva de pedagogiske lederne gjør for at barna skal skape gode relasjoner. I leken skapes det mange relasjoner mellom barn, derfor tenkte vi å fokusere på relasjoner i lek. Det står i rammeplanen: «Personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek» (KD, 2017, s. 20). Vi ønsker erfaringer innen denne problemstillingen slik at vi som fremtidige barnehagelærere får mer kunnskap om hvordan vi skal støtte de stille barna i lek, der de skaper relasjon med andre barn. Det å få flere med oss å jobbe for å bli bevisste på «De stille barna» tenker vi dette kan være med å

bidra at en får mer fokus på dem i hverdagen slik at de kan komme inn i positivt samspill med andre barn i leken.

2.0 Teori

I teoridelen tok vi for oss teori som vi tenker er relevant for vår problemstilling. Emner vi har tatt med er: De stille barna, sosial kompetanse, barn i relasjoner, Anerkjennelse, lek og voksne i lek.

2.1 De stille barna

Johannesen og Sandvik (2008) hevder at begrepet stillhet har både positive og negative sider. Det kan knyttes til noe positivt som fred, harmoni og hvile, men kan også forbindes som negativt som glemsel og tankeløshet (Johannesen & Sandvik, 2008, s. 70). Barsøe (2010) hevder at de stille barna får mindre oppmerksomhet. Grunnen kan være måten problemene kommer til uttrykk på, ikke er forstyrrende for oss voksne og det kan derfor være lett å overse dem eller at vi ikke får tid til dem (Barsøe, 2010, s. 11).

Det som kjennetegner mange av de stille barna er sosial angst og sjenanse (Barsøe, 2010, s. 27). Vi opplever at disse barna er litt usynlige, sier ikke så mye og holder seg mye for seg selv. Lund beskriver at sjenanse kan ses på som en alminnelig og forsiktig tilbakeholdenhet i nye omstendigheter eller som et problem dersom det skulle arte seg til isolasjon, ensomhet og selvhat (Lund, 2012, s. 15). Forskning viser at sjenanse kan assosieres med betydelig psykososial misstilpassing og problemer med barn som er jevngamle med dem. Sjenerte barn befinner seg ofte i utkant av det sosiale og har en negativ oppfatning av sin sosiale kompetanse og sine relasjoner til andre (Alsaker, 1995 henvist i Lund, 2012 s. 15) Det er flere eksperter som mener at vanlig sjenanse hos barn kan være helt greit, så lenge det ikke går ut over læring og til å inngå i vennsksrelasjoner. Vi kan si at i slike tilfeller kan tilbaketrekking bli et hinder som da fører til innagerende atferd (Størksen, 2018, s. 92).

«Vi kan definere sjenanse som et atferdsproblem med å bruke begrepet *innagerende atferd*» (Lund, 2012, s. 25). Innagerende atferd er en adferd der følelser, opplevelser og tanker holdes og vendes innover mot en selv. Når barna kommuniserer kan disse uttrykkene komme til syne; sensitiv, avisende, deprimert, tilbaketrukket, angst og usikkerhet (Lund, 2012 s. 27).

Lund & Flaten skriver at sosial angst fører ofte til unngåelsesatferd og ulike beskyttelsesmekanismer i samhandling med andre, som gjør at barnet får lite samværserfaring og lav sosial kompetanse (Flaten, 2010, Lund 2010 referert i Barsøe, 2010 s. 28). Flaten

hevder «kjernen i sosial angst er angsten for å bli evaluert av andre» (Flaten, 2010 referert i Barsøe, 2010, s. 29)

I følge Barsøe (2010) kan barnet bli redd for å gjøre ting som fører til at andre legger merke til det. Barnet kan da bli veldig opptatt av å ikke gjøre noe som andre vurderer som dumt. Barsøe hevder videre at hvis frykten påvirker hverdagen slik at den gjør at vanlige aktiviteter blir vanskeligere å gjennomføre uten mye engstelse og gruing er det sosial angst (Barsøe, 2010, s. 28-29). For noen barn kan det som er en helt vanlig aktivitet for andre oppleves som veldig ubehagelig og angstfylte. Og da kan en få vondt i foten og magen og andre steder (Barsøe, 2010, s. 29-30). Barsøe (2010) beskriver at de stille barna kan ha ulike strategier. De stille barna har ofte en væremåte som kan oppfattes som avvisende. barna kan reagere med sterk fysisk og verbal uro hvis de blir presset hardt (Barsøe, 2010, s. 36). Vi har inntrykk av at de stille barna ofte blir oversett i sosiale sammenhenger. I tråd med Lund sin hypotese er mange barns tilbaketrunkne atferd blir bagatellisert, oversett og ignorert, dette fordi det ikke rammer omgivelsene (Lund, 2012, s. 26). De voksnes tolkning av den tilbaketrunkne atferds uttrykket kan det være at vi lar dem være i fred, er forsiktige der vi lar være å utfordre dem. Relasjonens kvalitet er avgjørende for resultatet (Lund, 2012, s. 73.) Tidligere forskning bekreftes det at sjenerte barn er mindre populære enn andre, og at de opplever avvisning oftere (Henderson og Zimbaro; Paulsen et al., 2006; Rubin et al., 2006 referert i Lund, 2012, s. 71). De har mindre venner og sier seg mindre fornøyd med de vennskapene de har. De opplever oftere ensomhet (Asendorff, 1986 referert i Lund, 2012 s. 71).

2.2 Sosial kompetanse

Størksen (2018) mener det å delta i sosiale sammenhenger er helt avgjørende for trivsel og velvære. Vi lærer, kjenner tilhørighet, trives og utvikler oss i sosialt samspill med andre. Det å ha et godt samspill er helt avgjørende for barns emosjonelle, språklig, motorisk og kognitiv utvikling (Størksen, 2018, s. 79). Den sosiale utviklingen kan både være våre tillærte ferdigheter (sosial kompetanse) og den utviklingen som oppstår som et naturlig instinkt hos spedbarn (Størksen, 2018, s. 81). Vi tenker at den sosiale utviklingen er en viktig stimulering for barns utvikling. Elliot og Gresham hevder at sosial kompetanse hos barn handler om evnen til samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, empati og det å vise ansvarlighet (Elliot, Gresham, 2002, henvist i Størksen, 2018 s. 81). I tråd med Størksen (2018) er det viktig at barnet har selvhevdelse der de klarer å hevde seg selv, vise sine interesser og ikke bare tenker på behovene og interessene til andre. Det motsatte av selvhevdelse er når vi ser barn som

trekker seg unna og blir beskjedene. Hvis et barn ikke våger å komme frem med egne interesser og behov og tørre å eksponere seg i gruppen, vil ikke de andre ha mulighet til å ta vare på dette barnet (Størksen, 2018 s. 92).

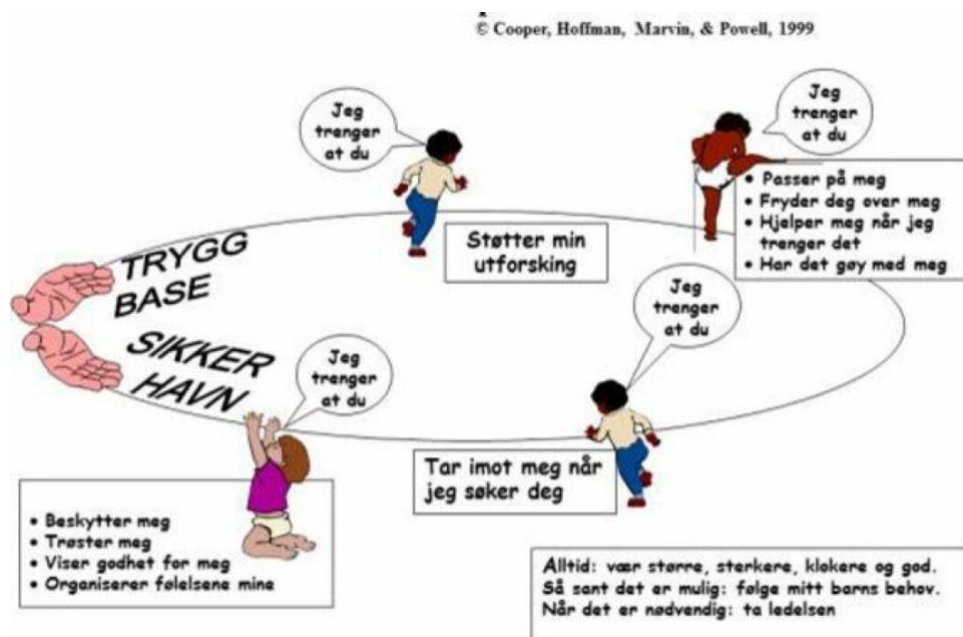
I rammeplanen for barnehagen fokuserer de mye på barns utvikling og barnets sosiale kompetanse. Det står at «Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne» (KD, 2017, s. 22-23). Barsøe påstår at de stille og innadvendte barna kan ha atferdsvansker på lik linje med utagerende barn, som kan gjøre det vanskelig å leve et godt sosialt liv (Barsøe, 2010, s. 11). Mange barn med atferdsvansker sliter med relasjoner med jevngamle. De trenger å få utviklet sosial kompetanse. Tiltak som er rettet mot sosial kompetanse og sosiale ferdigheter er ikke nok til å minske barnets atferdsvansker. Men vil med tiltaket gi mer ferdigheter i det man øver på. I følge Drugli sine studier tyder det på at en må jobbe med sosiale ferdigheter i den den settingen barnet har vansker. Hvis foreldrene er med i tiltaket kan dette være med å øke den sosiale kompetansen hjemme. Men for at barnet skal få sosial kompetanse i barnehage/skole må barnet få en direkte støtte (Drugli, 2013 s. 173-174). Dette kan vi si er tiltak direkte mot det enkelte barn med atferdsvansker. «Det som kjennetegner det å ha sosial kompetanse er å kunne vurdere hva som er mest hensiktsmessig å gjøre, og når en skal gjøre det» (Barsøe,2010, s. 41). Sosial kompetanse er i stor grad situasjonsbestemt, vår oppgave som voksne ovenfor de som sliter med det sosiale samspillet med andre barn, det er viktig å legge forholdene til rette slik at de kan vise hva de er gode på (Barsøe,2010, s. 43).

2.3 Barn i relasjoner

Vi tenker tilknytning er grunnleggende for å skape gode relasjoner med barn. John Bowlby er grunnleggeren av tilknytningsteorien. Han mener tilknytningen har betydning for en persons utvikling. Det innebærer en følelsesmessig relasjon mellom mennesker, hvor mennesker søker kontakt med andre, har behov for trygghet, omsorg hos sin tilknytningsperson (Broberg, et al., 2014 s. 35) Det Bowlby kaller en «Trygg base» er en sentral faktor i barnets tilknytningsprosess. En person som barnet opplever som sikker og trygg, varm, tilgjengelig, en som responderer, lytter og er sensitiv er tilknytningsobjektet i denne prosessen. Dette er et

menneske som gir barnet en følelse av å være trygg. Barnet opplever etter hvert at dette er et sted det alltid kan komme tilbake til for å få nærhet, oppmerksomhet, kjærlighet og trøst (Askeland & Satøen, 2013, s. 65).

Den trygge basen er også beskrevet som en trygghets sirkel hvor den øvre delen av sirkelen gir plass til utforskning, og den nedre gir rom for nærhetssøken (Broberg et al., 2014, s. 43-44).

Figur 1. The circle of security hentet fra <https://www.barnehage.no/kronikk-laeringsverkstedet-meninger/trygghetssirkelen-som-verktoy-i-tilvenningsperioden/116255>

Vi støtter teorien til Drugli (2015) om at relasjoner er livsviktig for oss. Det at gode relasjoner fremmer et godt selvbilde og trivsel, men også læring. Hun skriver videre om at hvis barnehagen er gode på å knytte relasjoner til barna har betydning for relasjonskvalitet i skole. Skal barnehjernen utvikle seg slik det bør er det gjensidige samspillet mellom barn og voksen helt avgjørende. Det er viktig at barna får tilfredsstillt sine behov for nærhet, trøst og beskyttelse av personalet i barnehagen (Drugli, 2015). I rammeplanen (2017) står det: «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barn og personalet og mellom barna som grunnlag av trivsel, glede og mestring» (KD,2017, s. 19). Vi ser viktigheten om det er å ha rett kompetanse for å bistå barnets utvikling. Det å inngå i trygge relasjoner til voksne er viktig byggestein, dette er med på å gjøre barna klare å inngå i positive samspill med andre (Størksen, 2018, s. 100). De som ikke har god tilknytting til de voksne har dårligere utgangspunkt med å lykkes i samspillet med andre (Barsøe, 2010, s. 39)

. Ifølge Størksen (2018) er det da viktig at vi i møte med den innagerende atferden ikke gir opp om de virker avvisende på kommunikasjon og i samspill. Alle barn trenger trygge relasjoner med voksne og dette gjelder særlig de barna med tilbaketrukket atferd (Lund, 2004 referert i Størksen, 2018, s. 93). For at barna skal ha gode relasjoner trenger de trygge voksne rundt seg. Barsøe (2010) påpeker at det avgjørende for barn sin utvikling er at de har gode relasjoner til minst én voksen. De trenger trygge voksne som ser de for dem de er. Det krever at den voksne er tilstedeværende og en voksen som ser barnet og oppmuntrer dem til å våge seg ut i livet, fra det trygge fanget (Barsøe, 2010, s. 95-96). Det er den voksne i barnehagen sitt ansvar at alle barn er trygge, både fysisk og psykisk. Det er den voksnes ansvar at ingen blir utsatt for mobbing (Barsøe, 2010, s. 115). Ifølge tidligere forskning viser det at store barnehager satser mer på den voksnes faglige utviklingsmuligheter, dette gjør at de ikke ivaretar de yngste barna behov for trygge rammer slik små avdelingsbarnehager gjør. Dette kan være positivt for de eldste barna siden de da har muligheter til flere aktiviteter og delta i flere og større grupper (Vassenden et al., 2011 s. 170).

Barnets sosiale utvikling skjer i hovedsak i barnets relasjon til andre. Målene for den sosiale utviklingen er at barna skal få en god sosial kompetanse. Barn som har venner når de starter på skolen, som er godt likt, klarer inngå eller holde på vennerelasjoner og klarer å få til gode relasjoner med lærerne, vil like seg bedre på skolen. De vil også være mer aktive, flinkere faglig enn de som ikke fungerer like godt sammen med andre (Drugli, 2013 s. 120-121). Gode relasjoner til jevngamle er med på å gjøre at barnet får tilført en emosjonell og sosial støtte, som er veldig viktig for alle barn. Barn som har atferdsvansker, er i en risiko der de får lite tilgang til slik en støtte. Det kan være med på å at dette barnet får en alvorlig skjev utvikling. Når barna er i relasjon med barn på sin alder vil barnet lære å utvikle selvkontroll, fleksibilitet og sosiale ferdigheter. For at barna skal bli inkludert i lek og sosialt samvær er dette nødvendig å lære seg (Drugli, 2013 s. 125). Det å ha gode vennerelasjoner er livsnødvendig grunnlag for at de skal klare seg senere i livet. Hvis et barn ikke har venner og er uten noen relasjoner med jevnaldere er barnet i faresonen. Samspill og relasjoner mellom barn er svært viktig (Askeland og Satøen, 2013, s. 72). Ifølge Askeland & Satøen (2013) kan vennskap defineres som en fri relasjon mellom personer. Det som kjennetegner denne relasjonen er at de er nære, åpne og gjensidige og at følelser og intimitet blir involvert. Ifølge Askeland & Satøen (2013) hevder at gode vennskap omfatter at en har respekt, lojalitet og forpliktelser, og det at en kan betro seg til hverandre (Askeland & Satøen, 2013, s.74). Forskning rundt de barn og unge med innagerende atferd viser at det mest utfordrende for

disse er å oppleve mestring i samspill med andre. Det å ha gode vennskap er viktig for barnets emosjonelle og sosiale utvikling. Gode relasjoner for barnet kan være med på å bygge opp barnets selvfølelse (Hodges, Boivin, Viaro og Bukowsky, 1999 henvist i Lund, 2012, s. 117).

2.4 Anerkjennelse

Som barnehagelærere tenker vi at vi må ha en anerkjennende væremåte for å skape gode relasjoner med barna. Det å ha en anerkjennende holdning skaper et godt utgangspunkt for alle våre relasjoner med barn. Det handler om at vi skal se og verdsette dem, viser respekt, likeverd og verdighet (Schibbye & Løvlie, 2017, s.48). En anerkjennende relasjon er basert på likeverd. En relasjon kan ikke bli anerkjennende hvis den ene parten ser på seg selv som mer verdt eller mindre verdt enn den andre (Bea, 1996, s.147). Anerkjennelse dreier seg om å ta barnets perspektiv, om å prøve å sette seg inn i barnets sted. Det handler om å gi barna erfaringer med at deres meninger og opplevelser er viktige for oss. En anerkjennende holdning gjør det lettere for barna å få selvinnsikt og sette pris på seg selv. For de stille barna er det veldig viktig at de opplever å møte voksen som tar seg tid til å lytte til dem, som fortsatt spør og prøver å forstå. At de får en opplevelse av anerkjennelse og aksept for hvem de er akkurat nå, er nødvendig for at de skal tørre å vise frem mer av den de er (Barsøe, 2010, s.138-145). Anerkjennelsens grunnelementer er det viktigste verktøyet vi kan bruke i møte med den atferden som utfordrer. Ifølge Anne lise Løvlie Shibbye er disse grunnelementene i anerkjennelse; bekreftelse, lytting, forståelse, aksept og toleranse (Shibbye,2009, referert i Lund, 2012, s. 104). Hvis vi skal ha en anerkjennende væremåte må vi se på barnet som subjekt. Bae hevder at det å møte et menneske som subjekt handler om at en anerkjenner den andres rett til å vite best hvordan hun eller han opplever sin situasjon. Det blir feil å ikke ta på alvor det barnet prøver å uttrykke, uansett alder. Konstruktiv utvikling som fører til trygghet og god selvfølelse, skapes i relasjoner hvor det etterstrebes likeverdighet mellom deltakerne. Mangel på likeverdighet og det å ikke bli oppfattet som et subjekt på lik linje med de andre, kan bidra til psykiske lidelser og feilutvikling (Bae, 2009 referert i Barsøe,2010, s. 136).

Den tyske filosofen Axel Honneth og den amerikanske filosofen Nancy Fraser knytter identitetsdannelse i det moderne samfunnet til betingelsen for å bli anerkjent. Deres teorier

handler om menneskets evne til å fungere som en sosial person avhengig av anerkjennelse. Når individers verdighet krenkes og individer ikke oppnår anerkjennelse, får de ikke mulighet til å leve et liv som verdsettes (Gjertsen, 2013, s. 30-31). Vi tenker at det er viktig at de stille barna blir synlige i likhet med andre barn. Begrepene usynlig og synlig viser opplevelsen et barn kan ha når det møter andre mennesker. Det å være usynlig kan oppleves på forskjellige måter. Det kan handle om ikke bli sett av familie, foreldre, pedagoger, og lærere, det kan også handle om ikke være anerkjent og verdsatt i samfunnet. Ikke bli sett, ikke bekreftet, ikke anerkjent, ikke verdsatt, ikke være inkludert, føle seg ensom, føle seg forlatt, være sosialt ekskludert, være isolert er eksempler på ord som blir brukt om den opplevelsen om være usynlig. Det å være sosialt synlig handler om at barnet blir anerkjent og gjenkjent som individ gjennom en sosial bekreftelse ved å smile, hilse eller nikke (Gjertsen, 2013, s. 16). Ser vi at barna ikke blir anerkjent av den voksne er det vårt ansvar for å ha veiledning med de ansatte. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet (KD, 2017, s. 8). Veiledning er hverdagspraksis i barnehagen og alle som er involvert i den. Veiledning kan ses på som et kompetanseutviklingstiltak for den enkelte yrkesutøver, men også som en del av utvikling av et lærende praksisfelleskap (Carson & Birkeland, 2020, s.27).

2.5 Lek

Lek som begrep er vanskelig å definere siden den kan ha mange ulike funksjoner for barn og voksne. Gjennom leken skaffer barn seg erfaring og gjør seg kjent med omgivelsene, og den spiller en grunnleggende rolle for sosialiseringprosessen barnet gjennomgår. Derfor har lek en grunnleggende betydning av utviklingen av personlig og kulturell identitet gjennom barneårene (Lillemyr, 2018, s. 32). I rammeplanen står det «Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes» (KD, 2017, s. 20). Her står det tydelig at leken skal anerkjennes, og vi må dermed være flinke til å legge til rette for lek og legge av tid til den. Kibsgaard (2018) hevder at barnehagene blir mer lærings og utdanningsrettet, noe som er med på å ramme leken. Lek bidrar til læring, men hvis leken stadig blir sett på som et hjelpemiddel for læring, risikerer vi at leken blir styrt av den voksne. Dette kan ende med at barnas egne kreative og fantasifulle ideer kommer i skyggen (Kibsgaard, 2018, s. 353). Lek er viktig for barn i ulike aldre. Lek er utrolig spennende og et interessant fenomen. Men det er og svært komplekst og sammensatt (Zachrisen, 2015, s. 15). Leken i barnehagen bør være

en prioritet, både i rutinesituasjoner og gjennomføring av praktiske oppgaver (Fjørtoft, 2020, s. 23).

Relasjonene barn imellom får fullt spillerom i leken. Det er i leken de blir kjent med hverandre og etablerer vennskapsbånd. Det er nærmest å ses på som en «Normaltilstand» for barn i utvikling. Det vil si at de alltid vil bruke anledningen til å leke dersom omgivelsene gir de mulighet. Vi kan si at en god lekesituasjon er når barn blir totalt oppslukt i lekeprosessen. Barna havner i en «fri flyt tilstand», den tar barna med fra her og nå situasjonen og får dem til å glemme seg selv, tid og sted (Askeland & Satøen, 2013, s. 79). Barna lar seg flyte av gårde i leken uten å tenke på noe annet. Barna vil søke denne tilstanden fordi det gir dem opplevelse av glede, spenning og fryd. Dette er også i tråd med rammeplanen: «Barnehagen skal bidra til at alle barna kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek» (KD,2017, s. 20) .Dette motiverer barna til å stadig søke tilbake til denne opplevelsen. Flytopplevelsen er med på å styrke den psykiske kompetansen, som er med på å gjøre barnet tryggere på seg selv i og på sin kompetanse i samspill med andre (Kibsgaard, 2018, s. 354).

Kibsgaard (2018) mener at skal barn få inngangsbillett til leken sammen med andre må barnet kunne regler og lover, ta initiativ og forhandle. Barna må også kunne videreutvikle tema og gi seg hen til lekens fantasifulle og magiske underfundigheter (Kibsgaard, 2018, s. 358). Deltakelse i lek gir barna mulighet til å få god selvfølelse. Det er viktig å forstå språket leken lekes på om en skal delta. Det at barnet innhenter erfaringer er med å bidra til at barnet forstår innholdet i leken å klarer og forholde seg til struktur på ulike nivåer. Det at barnet mester lek er med på å bidra til at barnet kan mestre livet i lag med andre. I leken utvikler de hengivenhet for hverandre, de lærer å lytte, dele og samhandle. Det kan være vanskelig for noen barn å delta i lek. Dårlig selvfølelse kan være en av grunnene. Barn som mangler lekekompetanse, får ikke utviklet viktig tilknytning til andre barn og får heller ikke styrket følelsene av å være ettertraktet som venn. Disse barna står i fare for å bli mislikt av andre, som er en av de største truslene barn kan oppleve i barnehagen. Pedagogens viktigste prioriteringer blir å sørge for at alle barn har noen å være sammen med, og at de finner det positive og gode hos alle (Kibgaard, 2018, s. 358-361). Leken er med på å fremme læring, men hvis den skal opptre som læring i forkledning, blir leken være på den voksnes premisser. I følge Kibsgaard (2018) syn skal ikke leken være til for fagområdene, de kan heller være med å bidra til å fylle leken, til å mangfoldiggjøre den og til å inspirere til barns kreativitet og utfoldelse. Det er slik barna lærer, dette er med å bidra til at barna får utviklet selvfølelse og det kan være med at barna får opplevet glede (Kibsgaard, 2018, s. 365).

2.5.1 Rollelek

Vi bruker Ruud sin definisjon på rolle lek: «I den sosiale fantasileken later barna som de er andre mennesker eller dyr, eller de leker via gjenstander som de tillegger ulike egenskaper» (Ruud, 2016 s.14). Rollelek er den mest utfordrende formen en for lek. Denne leken er kompleks og krever at barna har erfaringer på flere plan. (Kibsgaard, 2018, s. 354-355). Vi tenker rolleleken er bra for de stille barna, siden den er med å bidra til at barna kan få utviklet sin sosiale kompetanse i samspill med andre. Det står i rammeplanen: «Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser» (KD, 2017, s. 11). Gjennom rolleleken øver barn seg på å bytte perspektiver. Det er en av grunnen til at det er nødvendig for barn at det blir gitt tid og rom for rolleleken. Det å kunne bytte perspektiv og empati er forbundet med hverandre. For at barnet skal kunne utvikle sine ferdigheter til å ta hensyn til andre, må det være i stand til å forestille seg hvordan noe oppleves for en annen. Rolleleken er også grunnleggende for andre sider av den sosiale kompetansen og språklig utvikling, det handler om å skifte perspektiver. Det å gå inn i en rolle handler om å se verden gjennom en annens øyne (Barsøe, 2010, s. 190-191).

2.6 Voksnes tilnærming til lek

Som barnehagelærere er det lurt å tenke på hvordan vi skal forholde oss til leken, Lillemyr (2018) påpeker at mange enige om at en skal forholde seg forsiktig når en skal forholde seg til barns lek. Leken er betydningsfull for barna, så er det nødvendig at den tas på alvor (Lillemyr, 2018, s. 48-50). Det er også viktig at den voksne legger til rette sosiale mestrings situasjoner. Dette blir viktig for å etablere og utvikle vennskap. Spesielt for de som strever med det sosiale samspillet. Da kan den voksne hjelpe de i gang og se hvordan leken utvikler seg (Lund,2012, s. 71). Det kreves kompetanse for å bli invitert i leken som allerede er i gang. Hvis barnet ikke klarer å delta i leken tror Barsøe (2010) at den beste måten for å hjelpe de barna er å være med å leke. En kan ha en rolle i leken, men trekke seg ut år det går bra, og hjelpe å støtte når det er nødvendig. Hun mener det å støtte leken utenfra ikke er så særlig effektivt. På denne måten kan det bli mer irettesettelser og gode råd, dette kan være med å bidra til at leken går i stå, bryter opp, mer enn å støtte å utvikle den (Barsøe, 2010, s. 188).

Barnehagelærere som involverer seg gjennom å ta initiativ til å inspirere barns lek, kan i større grad være med å legge til rette for både lek, tilhørighet og vennskap (Greve, 2018, s. 395). Hvordan den voksne i barnehagen legger til rette har betydning for lekens muligheter og vilkår har stor betydning for barnet. Det kan være styrt av blant annet dagsrytme, personalets innstilling til lek og deres kompetanse. Det pedagogiske grunnsynet og synet på lek for de ansatte vil være avgjørende for barnets vilkår (Kibsgaard, 2018, s. 364). Greve (2018) hevder at barnehagelærere forteller at det å delta i barns lek kan være krevende, men og inspirerende. De fleste barn synes det er kjekt når en voksen går inn i leken, dersom dette skjer på barnas premisser (Greve, 2018, s. 396). Vi er enige i det Greve (2018) skriver, at for de barna som sliter med å komme inn i leken, kan den voksnes deltakelse være avgjørende. Det at voksne går inn i leken på barnas premisser gjør at en kan danne positive relasjoner med barna. Sånne stunder gir anledning til å anerkjenne barns ideer, tanker og interesser, de gir tid til å bli kjent på en positiv måte, og det bidrar til positive opplevelser, kommunikasjon og relasjoner ifølge (Størksen, 2018, s. 101). Om det blir et mønster der barn bestandig blir utestengt fra leken, er det viktig at barnehagelæreren gjør noe med det (Greve, 2018, s. 394). Hvis en skal forhindre ekskludering er noe av det viktigste vi kan gjøre å gi barna mulighet til å jobbe sammen med noe, noe lekende. Barna kan skape noe, ha et felles oppdrag og ansvar hvor de er avhengige av hverandre for å få gjennomført det de holder på med på en spennende måte (Fjørtoft, 2020, s. 92).

Det å delta i barns lek og ha en lekende innstilling sammen med barna tenker vi er bra for å skape gode relasjoner. Dette kan gjøre at vi kommer nærmere barna og blir invitert med på leken. I tråd med det Skram (2016) teori beskriver at de voksne som deltar mer i lek kommer nærmere barna, de blir mer sensitive for barns opplevelser og forstår mer av hva barnet tenker, føler og deres handlemåter. Voksne med en lekende innstilling til barn blir inviterte til å være med i leken. Skram sier med negativ innstilling signaliserer det til barna og blir dermed ikke spurt (Skram, 2016, s. 143 - 144). Noen barn har behov for at de voksne i barnehagen deltar i lek, der de setter ord på barnets innspill og resonerer slik blir barnets handling, bidrag og mestring blir gjort synlig for barnet og de andre som er med. Over tid vil dette bidra til å styrke barnets mestringfølelse og selvfølelse (Johannessen & Mikkelsen, 2015, s. 182). Vi tenker det er grunnleggende å være gode rollemodeller. I tråd med det Melvold og Øverenget (2016) må en være bevisste på våre følelser og tone oss inn på barnet. Det er helt grunnleggende ferdigheter for en som jobber i barnehagen som er rollemodell og veiviser for de som ikke har levd så lenge. Ifølge Fagereng (2018) speiler barna seg i vår

væremåte derfor må vi være bevisste på vår rolle i barnehagen. I tråd med Barsøe (2010) må vi vise hvordan vi selv oppfører oss slik vi ønsker barna skal oppføre. Vi tenker det er viktig at vi som voksne støtter barna gjennom leken, og da kan vi være et «støttende stillas». Jerome Bruner mener barn trenger støttende funksjoner. Begrepet «støttende stillas» er Bruner sin teori, som sier noe om støtten barnet får av en voksen eller et flinkere barn, slik at de blir i stand til å få til en oppgave de ikke hadde klart alene. Stillaset er med på støtte barnet i det de holder på med og gjennomføringen av det. Stillaset skal fungere slik at det blir overflødig for barnet. Denne støtten er med på å fremme barnas selvstendighet (Askeland & Satøen, 2013, s. 208-209).

De voksne kan legge forholdene til rette, men kan ikke skaffe venner til barnet, men ønske at det skjer. Derfor kan de voksne lage lekegrupper, i forhold til de stille barna. I følge Barsøe (2010) har det vært vellykket å danne slike grupper. Lekegrupper er i tråd med Kibsgaard (2018) en måte hvor den voksne kan styre leken i stor grad, hvor barnet hverken får velge barn å leke med, sted eller aktivitet. Lekegrupper kan spille en positiv rolle slik at barna kan kjenne seg inkludert i et fellesskap med andre. Det kan være en trygt for de som er utrygge og som ikke velges som lekepartner av andre (Kibsgaard, 2018, s. 364). Lund hevder at små grupper kan være tryggere for de som er utrygge. Når barna i en gruppe med færre barn er det mulighet for å bli kjent med andre større. De voksne har en større mulighet til å se hvert enkelt barn. Selv om en jobber i små grupper i perioder er det viktig at vi tenker på at det er i de større gruppene barn og unge skal fungere. Små grupper kan være stigmatiserende, men kan også være gode som en start for å komme i gang (Lund, 2012, s. 117). Öhman hevder at det blir lettere for læreren å leke med barna i faste lekegrupper, der den voksne kan bygge gode relasjoner for hvert enkelt barn (Öhman, 2012, referert i Kibsgaard, 2018, s. 364).

3.0 Metode

Metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2017, s. 51). Det finnes mange ulike metoder, men i hovedsak kan vi si at det er to hovedtyper som blir brukt, kvalitativ og kvantitativ metode. Ifølge Bergland & Jæger (2014) står det at kvalitativ metode går mer i dybden og vektlegger betydning. Mens kvantitative metoder legger vekt på tall og utbredelser. Kvantitative metoder presenterer sine resultater i form av diagrammer og statistikker mens kvalitative resultater kommer i form av tekst. (Bergland & Jæger, 2014, s. 66-67).

3.1 Kvalitativ tilnærming

Med utgangspunkt i vår problemstilling syntes vi det var mest hensiktsmessige å bruke kvalitativ tilnærming som metode. Fordi vi ønsket å gå i dybden og få en grundigere innsikt og forståelse rundt hvordan pedagogene jobber med relasjoner for de stille barna i barnehagen. Vi ønsket å få svar på pedagogenes opplevelser, tanker og erfaringer. Kvalitativ metode handler om å fange opp opplevelser og meninger som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2017, s. 52). Den kvalitative forskningsmetoden er god å benytte dersom en skal undersøke et fenomen som en selv har for lite kunnskap om, som det ikke er forsket mye på fra før av, og hvor en søker informantenes forståelse (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 32).

3.2 Intervju

Vi ønsket å bruke intervju for å samle empiri. Begrepet empiri betyr prøve eller forsøk. Empiriske utsagn er utsagn om virkeligheten som har sitt grunnlag i systematisert erfaring (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 22). Et intervju er et nøyaktig interwiew (fra fransk) en utveksling av synspunkter mellom to personer i en samtale om et tema som opptar dem begge (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22). Grunnen for at vi valgte dette som metode er fordi vi kan omformulere spørsmålene muntlig når intervjuet forgår, om informanten skulle mistolke spørsmålet. Vi kan også gå mer i dybden for hvert spørsmål enn for eksempel et spørreskjema. Før intervjuet lagde vi en intervjuguide for å få data som best mulig svarer på problemstillingen vår.

Før gjennomføringen av intervjuene, leste vi teori som vi tenkte var relevant for problemstillingen slik at vi hadde kunnskap om temaet før intervjuet. Kvale og Brinkmann (2015, s. 195) skriver at «Intervjuere bør ha gode kunnskaper om teamet som skal undersøkes, mestre samtalemessige ferdigheter, være språklig dyktig og ha øre for intervjupersonens språkstil». Vi lagde en intervjuguide i forkant av intervjuene «Intervjuguiden inneholder emnene som vi skal ta opp i intervjuet, samt hvilken rekkefølge de skal ha. Guiden kan være grov skisse av hvilke emner som skal dekkes, eller det kan være et detaljert oppsett med nøyaktige spørsmålsformuleringer» (Bergsland & Jæger, 2014 s. 71). Intervjuguiden lagde vi for å belyse de temaene vi ønsket å snakke om, med tanke på vår problemstilling som omhandler «De stille barna», inkludering, anerkjennelse, relasjoner og lek. Det ble brukt åpne spørsmål som ifølge Kinsey og hans medarbeidere gir mest mulige

fullstendige svar og at standardiserte spørsmål ikke gir standardiserte svar, fordi det samme spørsmålet betyr forskjellige ting for forskjellige personer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 166).

3.3 Utvalg av informanter

Kvalitativt intervju sikter seg mot å gå i dybden, intervju med en, to eller tre informanter kan gi mye stoff til en oppgave (Dalland, 2017, s.76). Derfor bestemte vi å intervju tre pedagoger i tre forskjellige barnehager. To kommunale og en privat barnehage. Siden vi selv skal bli pedagoger valgte vi å plukke ut pedagoger som vi forventer har erfaringer og kvalifikasjoner til tema vi har bestemt til problemstillingen. I tillegg ønsket vi pedagoger med flere års erfaring i fagfeltet. Den ene pedagogen fortalte at hun hadde mange års erfaring, de to andre pedagogene visste ene av oss hadde flere års erfaring innenfor barnehagefeltet. Thagaard (2018, s. 54) beskriver at strategisk utvelgning er basert på at vi systematisk velger ut mennesker eller enheter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen. Vi ønsket å høre deres erfaringer om hvordan de arbeider med de stille barna. På denne måten kan vi finne ut av hvordan vi som pedagogiske ledere kan støtte de stille barna i lek, siden dette er med på å gi oss kunnskap om hvordan vi kan arbeide med dette temaet.

3.4 Gjennomføring av intervjuene

Den ene av oss tok kontakt med pedagogene personlig, hvor hun møtte opp i to barnehager og møtte den tredje privat. Det ble tatt med informasjonsskriv og samtykkeskjema, der det sto om formålet for prosjektet, vi informerte om at vi anonymiserte informantene grunnet personvern. Problemstillingen ble presentert og alle var positive til å delta på intervju. To av informantene ga uttrykk for et sterkt engasjement for dette temaet, noe vi tenker er et godt utgangspunkt for intervjuene. Vi sendte spørsmålene ut i forkant på e-post, slik at pedagogene kunne være bedre forberedt til intervju. Vi informerte om at tidsrammen på intervjuet kunne vare fra 30 min til 1 time.

Vi presenterte oss og snakket om formålet med intervjuene før vi startet. En av oss intervjuet pedagogene, mens den andre skrev notater. Det var en fordel at vi var to personer, da den ene kunne fokusere fullt og helt på informanten og den andre skrev notater. Utfordringen med å notere kan gjøre at vi må håndtere flere oppgaver samtidig. Thagaard (2018, s.112) påpeker

at det å skrive ned det viktigste informantene sier, er å stille relevante spørsmål og i tillegg gi informantene tilstrekkelig oppmerksomhet slik at intervjuet flyter godt. I etterkant av intervjuene hadde vi som intervjuet en drøfting og kom fram til at vi syntes intervjuene gikk fint og følte det ble flyt i samtalen, med en god atmosfære i rommet. Den som intervjuet lyttet aktivt og viste engasjement for informantene. Det å ha en lyttende holdning innebærer at vi retter vår oppmerksomhet helt og fullt mot den som deltar, og at vi viser interesse og gir respons til intervjupersonen (Thagaard, 2018, s. 102). Det ble brukt åpne spørsmål da dette gir rom for refleksjon. Bergsland & Jæger (2014, s. 72) beskriver at de gode spørsmålene er de som er åpne og gir plass for at informantene kan reflektere og gjøre rede for sine opplevelser og erfaringer om det som det spørres om i intervjuet som er. Det ble og rom for oppfølgingsspørsmål i forhold til uklarheter eller dersom det var noe mer vi lurte på. Det ble litt utfordrende da en av informantene var veldig engasjert, som gjorde at praten gikk litt fort. Derfor valgte vi å foreta oppsummering, dette var for at vi skulle klare å få notatene nøyaktige som mulig. Det ble også rom for oppfølgingsspørsmål.

3.5 Analyse av datamaterialet

Umiddelbart etter intervjuene tok vi og renskrev det vi hadde notert, slik at vi fikk rettskrevet så nøyaktig som mulig. Vi analyserte intervjuene og så de ulike besvarelsene fra hvert intervju, så vi kunne sammenligne svarene. Deretter brukte vi de spørsmålene vi syntes var mest relevante til problemstillingen. Analyse dreier seg om å minske datamengde, skape struktur, mening og orden. Det handler om å luke ut de observasjonene som ikke er like relevant (Bergsland & Jæger, 2014, s. 81-82). De funnene vi fant har vi satt opp i ulike kategorier. Vi ville sammenligne svarene fra informantene der vi så på ulikheter og likheter blant svarene i datamaterialet. Data betyr at noe er «gitt». Når virkeligheten observeres og på en eller annen måte registreres, er virkeligheten blitt data. Data er ikke selve virkeligheten, men representasjoner av virkeligheten» (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 22).

3.6 Kildekritikk

For å finne relevant teori til å svare på problemstillingen, tok vi utgangspunkt i teorien vi fant på biblioteket, og brukt nettsider vi tenkte var relevante. En bør alltid være kritisk til de kildene vi bruker. Kildekritikk betyr å vurdere og karakterisere den litteraturen vi har funnet (Dalland, 2017, s. 158). Ingen metode er feil, det er viktig å være kritisk og observere over egen metode og vår egne innsamling strategier (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Relevansen

dreier seg om hvilken verdi kilden har i forhold til problemstillingen vi skal undersøke (Dalland, 2017, s. 159). Vi har helst valgt å bruke teori som ikke er eldre enn ti år, men vi har brukt litteratur fra Barsøe som er fra 2010, men vi tenker det hun skriver er veldig relevant innenfor tema; «De stille barna». Vi ønsket å bruke mye av nyere teori fordi det kan vise nyere forskning og oppdateringer. Vi bruker helst primærkilder, men i noen tilfeller bruker vi sekundærkilder der vi refererer til primærkilden. Noen av sekundærkildene som vi refererer til primærkildene er av eldre litteratur. Kunnskap kan bli utdatert innenfor fagområder som er i stadig utvikling. Men eldre litteratur kan være viktig når vi reflekterer over funn vi har gjort oss (Dalland, 2017, s. 162).

Spørsmålene til intervjuene ble sendt på forhånd slik at pedagogene kunne forberede seg. Det kan være en ulempe å sende det i forkant med at de kan lese seg opp til «rett» svar, men vi velger å stole på informantene at det er direkte fra dem og deres erfaringer. For å kvalitetssikre intervjuene valgte vi i noen tilfeller å bruke oppfølgingsspørsmål og oppsummering. I kvalitativ forskning er pålitelighet eller relabilitet et kriterium. Som handler om det arbeidet vi har presentert er til å stole på (Dalland, 2017, s. 55). I intervjuer kan det oppstå noen feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen. Dersom informanten misforstår spørsmålene, og den som intervjuer noterer svaret unøyaktig, og innholdet endres med renskrivning, kan dette føre til redusert pålitelighet (Dalland, 2017, s. 60). I kvalitative studier kan relabilitet knyttes til spørsmål om troverdighet om forskning utføres på en tillitvekkende måte, om hvor pålitelig datamaterialet er, hvordan det samles inn, hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

3.7 Etikk og personvern

Det å behandle personopplysninger er en viktig side ved forskningsetikk og det er lovfestet at en ikke skal bli krenket gjennom behandling av personopplysninger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Som forskere har vi noen etiske ansvar i denne prosessen. Forskerens etiske ansvar kan knyttes inn i inn i tre hovedprinsipper, informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83-85).

Vi valgte å gi informasjonsskriv og samtykkeskjema i forkant av intervjuene. Informert samtykke innebærer at informantene informeres om undersøkelsens overordnede mål, at deltakelsen er frivillig og at personen kan trekke seg når som helst uten at det får negative konsekvenser for dem. De som vi intervjuer har rett til å få kjennskap til formålet med

undersøkelsen og hovedtrekkene i prosjektet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83).

Konfidensialitet medfører at man ikke offentliggjør personlig data som kan avsløre identiteten til deltakeren. Vi må derfor gi koder eller fiktive navn på de som deltar i bacheloroppgaven (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Vi valgte å anonymisere informantene som pedagog A, B og C. Det er viktig at regler og personvern overholdes slik at det ikke blir konsekvenser. NESH, skriver slik om prinsippet konsekvens: «Forskere har ansvar for å unngå at de som utforskes utsettes for skade eller andre alvorlige belastninger» (NESH, 2006, sitert i Bergsland & Jæger, 2014, s. 85).

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

I drøftingsdelen vil vi ta utgangspunkt i funnene, teorien og våre synspunkt der vi diskuterer de ulike funnene vi tenker er mest relevante til vår problemstilling: «*Hvordan kan den pedagogiske leder støtte de stille barna i å skape relasjon med andre barn i lek?*» Det er satt opp fire kategorier; Gode relasjoner er avgjørende for å støtte de stille barna i lek med andre, «De stille barna» trenger å bli anerkjent, den voksnes tilstedeværelse i barns lek og grupper har betydning, slik at vi får en struktur i oppgaven.

4.1 Gode relasjoner er avgjørende for å støtte de stille barna i lek med andre

Når vi stilte spørsmålet «Hvordan tror du din rolle påvirker de stille barna når de skal bygge relasjoner med andre barn?» Sier informantene seg enige om at det å bygge gode relasjoner med barna er avgjørende for at barna skal klare å bygge relasjoner til andre. Vi tenker det er viktig at vi jobber for å skape gode relasjoner i barnehagen, slik at barna blir trygge og får en god barnehagehverdag. Pedagogene sier også at de vil ta dem i å gjøre gode ting slik at de opplever mestring. Dette peker i retning av det som står i rammeplanen: «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barn og personalet og mellom barna som et grunnlag for trivsel, glede og mestring» (KD, 2017, s. 19). Vi støtter det Drugli (2015) sier at relasjoner er svært viktig og at den er med på å fremme barnets selvbilde og trivsel. Det grunnleggende her er at de stille barna har trygge relasjoner. Dette er også noe Lund hevder, at relasjoner er viktig, spesielt for de barna som er tilbaketrukket (Lund, 2004 referert i Størksen, 2018 s. 93).

Når vi stilte spørsmålet «*Hva tenker du skal til for å skape gode relasjoner for de stille barna i leken?*» sier informantene at barna må ha et trygt og godt miljø for å skape gode relasjoner.

For at de stille barna skal ha det trygt tenker vi det er avgjørende at de har trygge voksne rundt seg noe som peker i retning av det Barsøe (2010) hevder, at de trenger trygge voksne som ser dem. Den voksne må være tilstedeværende der vi oppmuntrer dem til å våge seg ut i livet, ut ifra det trygge fanget. På denne måten være en «Trygg base» for barnet. For at vi skal klare skape gode relasjoner tenker vi det er helt avgjørende at barna føler de har et trygt fang å komme til, at vi er trygge voksne for dem og dermed den arenaen barnet kommer til når de trenger kjærlighet, trygghet, trøst og så videre. Dette er noe Bowlbys teori om trygg base handler om (Askeland & Satøen, 2013). I følge Barsøe (2010) er det personalets oppgave at alle barn er trygge, den voksne har ansvar for at barn ikke skal bli undertrykt eller mobbet i barnehagen. Den trygge basen blir også beskrevet som trygghets sirkel, noe som pedagog A nevner.

Pedagog A sier «*For å skape gode relasjoner for de stille barna i lek må det være trygge rammer, faste leker, kjente voksne og barn. Trygghets sirkelen er viktig å tenke på*». Vi tror ikke det er en selvfølge at det alltid er slikt i barnehagene og må dermed være bevisste på hvordan en legger opp til at barna skal ha disse trygge forutsetningene. Dette ser vi tidligere forskning som er gjort. De store barnehagene (ofte nyere) ser ut til å mangle mer stabilitet, oversiktlig og tryggere rammer enn de små avdelingsbarnehagene har (Vassenden et al., 2011). Ifølge Vassenden et al. (2011) ser det ut til at de store barnehagene som i høy grad satser på de voksnes faglige utviklingsmuligheter, ikke i samme grad ivaretar (særlig de yngste) barnas behov for trygge rammer. Dette kan være positivt for de eldste barna i den form av at de har muligheter for flere ulike aktiviteter, flere og større grupper (Vassenden, et al, 2011 s.170). Det kan undres at det kan være mer utfordrende for de stille barna i større barnehager enn de i mindre. Siden de kan streve med den sosiale kompetansen noe som peker mot det Barsøe (2010) hevder at det som kjennetegner de stille barna er dårlig sosial kompetanse. Vi tror det er nyttig at en hele tiden er bevisste på de trygge rammene, uansett om en skal jobbe i en liten, mellomstor eller stor barnehage. Vi tenker at det å balansere det å utvikle oss faglige og tillegg bruke tid på å skape faste gode rammer for disse barna.

De utrygge rammene mener vi kan føre til sosial angst noe som Lund & Flaten hevder fører til at barna unngår situasjoner som er ubehagelige og barnet kan bruke ulike måter å beskytte seg på i sammen med andre (Lund & Flaten referert i Barsøe, 2010, s. 29). Lund (2012) nevner og at sjenanse kan utarte seg til et problem om de blir ensomme, isolerer seg får et dårlig selvbilde. Det kan antas at flere av disse barna kan ha vanskelig med å delta i leken i samspill med andre, noe som peker i retning av det Kibsgaard (2018) skriver at det kan være

vanskelig for noen å delta i lek. Grunnen kan være dårlig selvfølelse. Når et barn mangler lekekompetanse, får de ikke utviklet den viktige tilknytningen til andre barn. Disse barna står i fare for å bli mislikt av andre. I tråd med Barsøe (2010) er det avgjørende at barn har minst én trygg voksen. Hvis barnet har kun én voksen undrer vi oss litt over hva vi skal gjøre om denne ene personen blir sykemeldt. Moe nevner at forskning av sykefraværet er temmelig stort i norske barnehager (Moe, 2014 referert i Gotvassli s. 176). Pedagog A nevner at de har fokusbarn. «*De voksne velger ut et fokusbarn for eksempel et stille barn hvor den voksne har ekstra fokus på dette barnet, der barnet får positiv oppmerksomhet og oppfølging.*» Dette tenker i kan være lurt slik at barn kan få flere relasjoner.

Pedagog B forteller oss at: «*Det er viktig at vi har et godt og positivt miljø rundt oss*» Dette samsvarer med det som står i rammeplanen: «*Personalet skal sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen*» (KD, 2017, s. 20) Pedagog B forteller videre: «*Barnet blir det miljøet de er i*». Det bør være grunnleggende at vi må ha positive holdninger og være gode rollemodeller slik at barnet blir en del av et positivt miljø. Størksen (2018) beskriver at barna som inngår i trygge relasjoner til oss voksne er en viktig for at barna skal klare å inngå i positivt samspill med andre.

Pedagog B sier videre: «*Noen av de stille barna kan sitte timevis på fanget. Vi må ikke være den opprettholdende faktoren for de stille barna, viktig at barna utfordres litt slik at de kan oppleve mestring.*» Det at barna skal utfordres står det også om i rammeplanen (2017): «*Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser*» (KD, 2017, s. 11). Det er viktig at en ikke presser dem for hardt slik at det blir en dårlig opplevelse. Dette er noe som peker i retning av det Barsøe (2010) beskriver at noen av de stille barna reagere med sterk fysisk og verbal uro om de presses for hardt. Det er viktig å ikke gjøre barnet hjelpeløse ved å gjøre ting som de kan gjøre selv. «*Egen mestring er en viktig kilde til god selvfølelse*» (Barsøe, 2010, s. 67). Det kan være lurt å ha en balanse med det å være en trygg base, men ikke være den opprettholdende faktoren for at de stille barna ikke får utfordret seg.

4.2 Gruppedeling har en betydning

Når vi stilte spørsmålet: «Hva tenker du skal til for å skape gode relasjoner for barn i leken?» sier Pedagog A: «*Små grupper, leke grupper med andre barn som gir dem plass*» Pedagog B sier: «*Sammensetting av mindre grupper og rullere på gruppesammensetning og se hvem som passer i lag*». Begge pedagogene samsvarer med at de vil ha mindre grupper, der de er bevisste på hvem de setter i lag. Mange av de stille barna kan bli utrygge i større grupper. Dette peker mot det Lund mener om at smågrupper kan være tryggere for de utrygge. Når barna er i mindre grupper, er muligheten for å bli kjent med andre større. Vi undrer om det er best å sette de i små grupper med to eller fire barn. Dette tror vi kan bidra til å hindre at det skjer ekskludering i gruppa. Det å sette opp barna i mindre grupper er med på at barnet kan få mulighet til å komme i positivt samspill med andre. Det kan være lettere for dem å komme til ordet og delta i mindre grupperinger. Dette samsvarer med det Barsøe (2010) hevder at vi kan legge forholdene til rette slik at barna kan få mulighet til å inngå i relasjon med andre. Barsøe (2010) påpeker er det å danne lekegrupper i forhold til de stille barna har vært fungerende. Vi tror dette kan være med å fremme gode relasjoner. Lund (2012) hevder gode relasjoner kan være med å bygge opp barnets selvfølelse. Hvis et barn ikke har venner og er uten noen som helst relasjoner med andre barn på deres alder står de i faresonen. Så det å ha gode vennerrelasjoner er avgjørende for at barna skal klare seg senere i livet (Askeland & Satøen, 2013, s. 74). Derfor er det nyttig at vi at vi bevisst legger til rette slik at barna øve seg på å bygge relasjoner med andre slik Lund (2012, s. 72) påpeker. Lekegrupper kan være en ide for de stille barna. Dette er i tråd med det Barsøe (2010) skriver at lekegrupper kan være positivt, dette kan være med å føre til at barna er med i et inkluderende felleskap. Det kan være trygt for de som er utrygge og som ikke velges som lekepartner av andre (Kibsgaard, 2018, s. 364). Det å danne lekegrupper kan være med å gjøre at vi får bedre relasjon til barna. Dette peker mot det Öhman hevder at det blir lettere for læreren å leke med barna i faste lekegrupper, der den voksne kan bygge gode relasjoner for hvert enkelt barn (Öhman, 2012, referert i Kibsgaard, 2018 s. 364).

Både pedagog A og B forteller at de vil sette de i grupper som der de er bevisste på hvem de setter de sammen med. B forteller videre at «*Vi kan skjerme gruppene, og vi kan sette de i grupper der det ikke er barn som overkjører dem.*» Utgangspunktet er vi enig i at en ikke trenger sette de stille barna sammen med de som overkjører dem. Men vi antar at det kan være en ide å bruke de ulike personlighetene slik at begge får utviklet seg i motsatt retning.

Noe som kan være positivt for begge. De voksne kan sette de i en bestemt situasjon. Dette kan for eksempel være en lek der kan de eventuelt bytte på ulike roller. I tråd med Barsøe påpeker hun at det er vår oppgave å legge forholdene til rette slik at barna i samvær med andre barn og får vist seg fra sin beste side

4.3 «De stille barna» trenger å bli anerkjent

Når vi stilte dem spørsmålet «*Hvordan tror du din rolle påvirker de stille barna når det skal bygge relasjoner med andre?*» sier alle informantene at de må være bevisste på sin rolle, der de ser hvert enkelt barn. Da tenker vi at det er helt nødvendig å ha en anerkjennende væremåte, der vi ser hvert enkelt barn. Det å ha en anerkjennende holdning skaper et grunnlag for alle våre relasjoner med barn (Schibby & Løvlie, 2017 s.48). For de stille barna er det nødvendig at de møter voksne som tar seg tid til å høre på dem (Barsøe, 2010, s. 145). I intervjuene opplever vi at pedagog A og B mener at disse barna blir oversett og usynlige i barnehagen. Pedagog A sier: «*De stille barna kan være lett å glemme, så vi må alltid være bevisste.*» Pedagog B sier: «*Disse barna ofte blir oversett, det er trist. Vi må være bevisste på vår rolle. Dette krever litt jobb fra de ansatte å se dem.*» I motsetning til dette sier pedagog C: «*Vi ser og fremsnakker de stille barna på lik linje med de andre.*». Vi ser her at to av barnehagene bør ha mer fokus på de stille barna, dette er noe vi som pedagoger alltid må være bevisste på. Det kan være lurt å ha en jevnlig dialog med medarbeiderne angående de stille barna slik at de blir anerkjent på lik linje med andre barn, dette peker mot det Lund (2012, s, 23) skriver at de stille har krav på å bli møtt som den de er uavhengig av den voksens travle hverdag. Vi kan gi personalet veiledning, dette peker mot det som står i rammeplanen. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet (KD,2017, S.8). Om de stille barna med innagerende atferd kan virke avvisende mot oss er det da ifølge Størksen (2018) viktig at vi i møter den innagerende atferden og ikke gir opp om de virker avvisende på kommunikasjon Alle pedagogene sa de vil være bevisste på sin rolle, da tenker vi det er grunnleggende at vi er gode rollemodeller for barna. Dette peker mot det Melvold og Øverenget (2016) påpeker at det de som jobber i barnehagen skal kunne styre seg selv og sine

valg, være bevisste på sine egne følelser og tone seg inn på barnet, dette er helt avgjørende ferdigheter.

Pedagog C sier: «Jeg tenker vi må være oppriktig interessert i barna, lytte og bruke masse tid i å være sammen med de hver dag. Må vise glede, humor og interesse i dem. Ikke være avisende, men alltid ha tid. Og vi må være hvor de er, sitte på gulvet, vise med smil og undre oss sammen med dem. Vise respekt og likeverd.» Dette tenker vi er en god anerkjennende holdning som er helt grunnleggende for å være en god pedagog i barnehagen. Det pedagoger sier samsvarer med det Shibbye & Løvlie (2017) påpeker om at anerkjennelse handler om at vi skal se og verdsette dem, vise respekt, likeverd og verdighet (Shibbye & Løvlie, 2017, s. 48). Det at de stille barna skal bli synlige i likhet med andre barn er noe vi må være bevisste på når vi starter å jobbe som barnehagelærere. Ifølge Gjertsen (2016) handler det å være usynlig om at de ikke blir sett av andre og ikke føler seg verdsatt. Når barnet blir synlig handler det om at det blir anerkjent og gjenkjent som for den de er (Gjertsen, 2013, s. 16). Pedagogene mener de må være bevisste på seg selv, da tenker vi det helt grunnleggende at en er en god rollemodell. En rollemodell skal ifølge Melvold & Øverenget (2016) være en som klarer å styre seg selv og sine valg, og være bevisste sine egne følelser og tone seg inn på barnet. Dette mener de er helt avgjørende ferdigheter for en som jobber i barnehagen.

4.4 De voksens tilstedeværelse i barns lek.

Alle informantene samsvarer at leken er nødvendig å ta vare på og det er et sted hvor barna lærer og utvikler seg. Noe som samsvarer i tråd med rammeplanen (2017) «Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.» Det peker også i retning til det Lillemyr (2018) påpeker at leken er betydningsfull og skal bli tatt seriøst. Vi ser her at pedagogene har en positiv innstilling til barnets lek. Kibsgaard (2018) nevner at det pedagogiske grunnsynet er avgjørende for barnets vilkår. Hvordan den voksne legger til rette er avgjørende for lekens muligheter og vilkår.

Når vi spurte informantene: «Hvordan kan du aktivt støtte barns relasjonsbygging med ved å bruke deg selv aktivt i leken?» var pedagogene enige i at de må gi de stille barna gode opplevelser, tørre å bruke seg selv i eller tett på leken og vise interesse for barna og det de er interessert i, som står i samsvar til rammeplanen hvor det står at: « Barnehagen skal bidra til

at alle barna kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek» (KD,2017, s. 20) Dette peker også i retning av det Størksen (2018) påpeker at de voksne som går inn i leken på barnas premisser gjør at en kan danne positive relasjoner med barna. Sånne stunder gir anledning til å anerkjenne barns ideer, tanker og interesser, de gir tid til å bli kjent på en positiv måte, og det bidrar til positive opplevelser, kommunikasjon og relasjoner.

Pedagog A sier: «*Vi må være lekende og må tørre å være i leken.*» og Pedagog C sier: «*Vi kan delta i leken sammen med barna og eventuelt. støtte de i leken.*» Vi tror det å delta er avgjørende slik at vi kan komme nærmere barnet. Dette samsvarer med det Skram (2016) hevder, at vår deltakelse i lek gjør at vi kommer tettere på barnet, vi blir mer sensitive for barns opplevelser og kan forstå hva barnet vil, tenker og føler. For oss er det grunnleggende at vi som voksne skal ha en lekende innstilling til barns lek. Vi tror det er kjekt for barna at vi kan være lekende voksne, og tror på det Skram (2016) sier at en da kan bli oftere invitert med i barns lek om vi har en lekende innstilling i sammen med barna. At en signaliserer at en ikke orker eller bryr seg og ikke tenker på lekens egenverdi signaliserer en negativ innstilling. Skram (2016) hevder at hvis vi er negative til barns lek vil det føre til at vi ikke blir spurt om å bli med. Involverer vi oss gjennom å ta initiativ til å inspirere til barns lek, kan vi større grad legge til rette for både lek, tilhørighet og vennskap (Greve, 2018, s. 396).

Pedagog B sier: «*Vi kan være tett på leken, bruke meg selv som rollemodell og kan være et støttende stillas.*» For at de stille barna skal få mulighet til å skape gode relasjoner med andre barn i barnehagen, er det avgjørende at vi er gode rollemodeller og er med å bidra til at de som sliter med den sosiale kompetansen. Ifølge Fagereng (2018) er vi barnas rollemodeller, de speiler seg i vår væremåte. Det er nødvendig at vi er bevisst på vår egen rolle som barnehageansatt. Vi må vise barna hvordan vi opptrer med å gjøre det selv og hvordan vi ønsker at de skal opptre (Barsøe, 2010, s. 88). Pedagog B forteller her at hun vil være et «støttende stillas» Der hun vil støtte de stille barna i leken. Noe som vi tenker er nødvendig om ikke barnet klarer å delta i lek på egenhånd. «Støttende stillas» er Jerome Bruner sin teori som sier noe om den støtten barnet får av en voksen eller noen som er flinkere enn dem, slik at de klarer å få til en oppgave de ikke hadde klart på egenhånd (Askeland & Satøen, 2013, s. 208-209).

Pedagog C sier: «*Den voksne må ikke overstyre eller overta leken.*» Dette samsvarer med det Kibsgaard (2018) hevder at hvis leken blir sett på som et hjelpemiddel for læring kan det risikerer at leken blir styrt av den voksen. Leken tenker vi er en læring i seg selv. Vi er sånn

sett enige i det Kibsgaard sier. Men vi tror vi kan bruke leken som hjelpemiddel til læring for de som strever med å komme inn i leken og eventuelt hjelpe de med det sosiale samspillet, med å være en støtte, uten å bli styrt av en voksen.

Pedagog C forteller: « *Det er den voksnes ansvar å passe at det er tid og rom, at det blir et godt sted å være for flere samtidig og at de har materialene de trenger.* » og pedagog B: *Det må være rom for leken.* » Ifølge en forskning viser at leken kan få ekstra påfyll i møte med omgivelsene. Flere av disse forskerne er representanter for Reggio- Emilia-inspirert pedagogikk. Forskere mener rommet og innholdet i dem har stor betydning for barna fordi den fungerer som en tredje pedagog som barna kan kommunisere med og igjennom (Brendeland,2020, s. 30) I rammeplanen står det «Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne» (KD,2017, s. 20). Vi tenker det er nyttig å sette av tid til barns lek og at den anerkjennes av oss som arbeider i barnehagen. Dette er noe Fjørtoft (2020) hevder at vi må prioritere leken, både i rutinesituasjoner og gjennomføring av praktiske oppgaver.

Når vi spurte informantene: «*Hvordan legger dere til rette for å inkludere de stille barna i lek med andre?*». Samsvarer de med at de enten vil være tett på eller i leken slik at de kan se samspillet mellom barna. Barsøe (2010) påpeker at hun tror det å støtte de som ikke klarer å delta i lek er å være med å leke. En kan ha en rolle i leken, men trekke seg ut når det går bra, og hjelpe å støtte når det er nødvendig. To av informantene nevnte ulike måter de kan veilede barna på for å inkludere dem i lek. Pedagog A sier: «*Vi kan hjelpe barna å øve på det de ikke er så gode på*». Dette er også noe Lund hevder at vi må legge til rette for mestringssituasjoner, siden dette er med å bidra til at barna etablerer og utvikler sine vennskap. Det er spesielt viktig for de som sliter med det sosiale samspillet (Lund, 2012, s. 71). Pedagog B sier: «*Vi kan hjelpe dem i leken, eventuelt utvide den.*» Dette samsvarer med det Johannessen & Mikkelsen (2015) påpeker at noen barn har behov for at vi voksne deltar i lek, der en kan veilede og sette ord på barnets innspill og tanker.

Vi var også interessert i å vite hva som kunne være utfordrende for de stille barna i leken sammen med andre barn. Når vi stilte spørsmålet: «*Hva tenker du kan være utfordringen når det kommer til de stille barna i lek med andre?*» opplever vi at informantene har mye samme erfaring. Informantene sier at det som kan være utfordrende for disse barna er selvhverdelse, der de uttrykker egne meninger, ønske og behov. I intervjuene forteller Pedagog A: «*Vi må gi*

dem tid til å ytre sine ønsker». Pedagog B nevner: «*Vi må gi dem verktøy for at de skal klare å stå opp for seg selv»* og Pedagog C forteller oss at «*Vi må sørge for at de stille barna hevder seg på en god måte»* Dette viser at de ønsker å støtte de stille barna slik at de skal klare å hevde seg sammen med andre. I tråd med det (Størksen, 2018, s. 92) skriver er det viktig at barnet klarer å hevde seg selv og komme med sine egne interesser, og ikke bare fokusere på interessene og behovene til andre barn i den sosiale settingen. Hvis et barn ikke klarer å hevde seg og tørre eksponere seg i gruppen, får ikke de andre mulighet til å ta vare på dette barnet (Størksen, 2018, s. 92). Informantene forteller at disse barna ofte får mindre attraktive roller i rolleleken, som for eksempel en hund eller baby. Vi antar at dette kan ha en litt usynlig rolle. Barsøe (2010) skriver at hverken den som er sjefen eller den usynlige er særlig populære. Dette peker i samme retning som Lund (2012) refererer til der tidligere forskning bekrefter at sjenerte barn er mindre populære enn andre og at de opp lever og bli avvist oftere (Lund, 2012, s. 71). Kibsgaard (2018) skriver at rolleleken er den mest utfordrende formen for lek. Den er kompleks og krever at en har erfaringer. Siden det kan være vanskelig for de stille barna å delta i lek med andre tenker vi at det å være et støttende stillas kan være med å hjelpe de i leken, som kan være med å bidra til at de utvikler sosiale kompetanse.

4.5 Konklusjon

Formålet med denne oppgaven var å prøve å få svar på problemstillingen som er «Hvordan kan den pedagogiske leder støtte de stille barna i å skape relasjon med andre barn i lek?»

For pedagogene var det grunnleggende å bygge relasjoner for hvert enkelt barn slik at de fikk inngå i gode relasjoner med andre. Det å ha trygt og godt miljø i barnehagen var nødvendig for å skape gode relasjoner for barna i barnehagen. Pedagogene er enige om at de må være bevisste på sin rolle. Vi opplever at to av pedagogene sier at disse barna blir oversett og usynlige derfor tenker vi at vi må være mer bevisste på vår rolle og at vi har større fokus på de stille barna slik at de ikke blir oversett og blir sett på lik linje som andre barn. Derfor tenker vi det er grunnleggende at de ansatte har en anerkjennende holdning til alle barn noe som rammeplanen sier vi skal ha. I henhold til rammeplanen står det at: «Barnehagen skal møte barnas behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse (KD, 2017, s.7).

Pedagogene vil ta barna i å gjøre gode ting slik at barna opplever mestring. Det kommer også frem at en må gi barna gode opplevelser, vise interesse for dem og det de gjør.

Funnene viser at leken er viktig å ta vare på i barnehagen. I rammeplanen står det at leken har en egenverdi, den skal anerkjennes og den skal ha en sentral plass (KD, 2017, s.20). To av pedagogene nevner de må ha tid og rom for lek. Det er den voksne i barnehagen som har et ansvar for å passe på at det blir rom og tid for leken. De kommer frem at den voksne kan skape trygghet og veilede, men ikke overta leken. Det kom frem at vi må være bevisste på vår rolle når det kommer til de stille barna i barnehagen og tenker over hvordan vi er som rollemodeller.

Det er også en ide om å sette de stille barna i små grupper slik at det kan være enklere for dem å hevde seg og det blir lettere for dem å komme i kontakt med andre barn som kan gi dem plass. Det som kom frem gjennom intervjuet om hvordan pedagogene la til rette for å inkludere de stille barna i lek med andre barn var at de alle var enige om at de ville observere og delta i leken slik at de kunne se samspillet mellom barna og støtte dem i leken. Dele barna inn i grupper, slik at vi voksne kan komme tettere på, og ta utgangspunkt i barna sine interesser. Vi tenker det å ha kompetanse om hvordan vi som barnehagelærere kan legge til rette for at de stille barna kan skape relasjon med andre barn i lek er viktig. Vi som voksne skal legge til rette for at alle barna skal få mulighet til å utvikle relasjoner. Når det gjelder de stille barna kan vi derfor lage lekegrupper som ifølge (Barsøe, 2010) har vært en suksess. Det er viktig at de ansatte jobber mot det samme målet, og at vi som ledere kan veilede de ansatte slik at vi best mulig er rustet til å ivareta de stille barna.

5.0 Litteraturliste

- Askeland, A. & Satøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3. Utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag As
- Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige. En artikkelsamling*. Oslo: Pedagogisk forum. (s.145-165)
- Barsøe, L. (2010) *Ville og stille barn i barnehagen- veier ut av låste atferdsmønstre*. Oslo: Kommuneforlaget
- Bergsland, M. D & Jæger, H.(2014). Bacheloroppgaven Bergsland, M.D & Jæger, H (red.) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen Oslo: Cappelen damm*
- Brendeland, T.A. (2020). *Lekerom for ytringer i barnehagen* Grindheim, L.T. & Aaserud (red.) *Barnehagelæreren - en verdibygger* Bergen: Fagbokforlaget
- Broberg, M., Hagstrøm, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: hva betyr trygghet for lek og læring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Carson, N., & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal
- Drugli M. B. (2015) *Gode relasjoner fremmer motivasjon for læring*
<https://www.barnehage.no/kurs-og-konferanse-kvalitet-laering/gode-relasjoner-fremmer-motivasjon-for-laering/113431>
- Drugli, M. B. (2013). *Atferdsvansker hos barn - Evidens basert kunnskap og praksis* Oslo: Cappelen Damm AS
- Fagereng, K. M. (2018, Januar 7). *Relasjoner: Smil og barnet smiler tilbake til deg*. Hentet fra Utdanningsnytt.no: <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel/relasjoner-smil-og-barnet-smiler-tilbake-til-deg/114753>
- Fjørtoft, P. (2020). *Perlet furunål - En innføring i barns lek*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gjertsen, P.-Å. (2013). *De usynlige barna*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gotvassli, K. A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Greve, A. (2018). *Barns vennskap og jevnaldningsrelasjoner* Glaser, V., Størkensen, I. & Drugli, M. B. (Red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen - Forskning og Praksis* (2.Utg.). Bergen: Fagbokforlaget

- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4.utgave. utg.). Oslo: Abstrakt Forlag AS .
- Johannesen, C. U. & Mikkelsen, E. (2015). *Relasjonsbygging i barnehagen – Utvikling av samhandlingskompetanse mellom barnehagen barnevern og foreldre*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag As
- Johannesen, N. & Sandvik, N. (2008). *Små barn og medvirkning: Noen perspektiver*. Oslo: Cappelen akademisk forlag
- Kibsgaard, S. (2018). *Den livsviktige leken* Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M. B. (Red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen - Forskning og Praksis* (2.Utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>
- Lillemyr, O. F. (2018). *Lek på alvor. Barn og lek –en spennende utfordring*. (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Lund, I. (2012). *Det stille atferdsproblemet - Innagerende atferd i barnehage og skole*. Bergen: Fagbokforlaget
- Melvold, L. & Øverenget, E. (2016). *Etikk følelser og dilemmaer i barnehagen- en aktiv bok for barnehagelærere og ledere i barnehagen*. Styd kommunikasjon.
- Ruud, E. B. (2016). *Sosial fantasilek. Kompetanse for livet*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Schibbye, A.-L. L. & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet – om å skape gode relasjoner mellom barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skram, D. (2016). *Barns utvikling, lek og læring - Pedagogisk arbeid i barnehage og skole* Oslo: Det norske samlaget
- Størksen, I. (2018). *Sosial utvikling* Glaser, V., Størksen, I. & Drugli, M. B. (Red.) *Utvikling, lek og læring i barnehagen - Forskning og Praksis* (2.Utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse en innføring i kvalitative metoder* (5 utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Vassenden, A., Thygesen, J., Bayer, S. B., Alvestad, M. & Abrahamsen, G. (2011) *Barnehagens organisering og strukturelle faktorerens betydning for kvalitet* (Rapport IRIS- 2011/029) hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rapporter/iris_rapport.pdf
- Zachrisen, B. (2015) *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen* Oslo: universitetsforlaget

6.0 Vedlegg

6.1 Informasjonsskriv

Hei vi er to studenter som går 3. året på barnehagelærerutdanningen på Høyskolen på Vestlandet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Målet med prosjektet

Så kjekt at du vil være deltaker i vårt bachelorprosjekt der tema er om «De stille barna». Vi er glade for at du vil være med å bidra til at vi kan få svar på vår problemstilling. Dine tanker og erfaringer rundt tema har stor interesse for oss. Målet med dette prosjektet er at vi vil finne ut hvordan vi som pedagogiske ledere kan støtte de stille barna i å skape relasjon med andre barn i lek. Dette er noe vi lurer på og synes er et interessant tema som vi ønsker mer kunnskap om. Dette kan bli med på å gjøre oss som fremtidige barnehagelærere mer bevisste på vår rolle.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi kommer til å bruke intervju for å finne ut av det vi lurer på for å få svar på vår problemstilling. Dere skal få spørsmålene noe dager i forveien slik at dere kan være forberedt til intervjuet.

Frivillig

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta har du når som helst mulighet til å trekke samtykket ditt uten å oppgi noe grunn.

Personvern

Du kan trekke deg når som helst fra prosjektet uten å begrunne det. Det som er skrevet ned i forhold til intervjuet vil bli makulert og slettet etter oppgaven er levert. Prosjektet skal være ferdig 25.05.22. I bachelorprosjektet vil du bli anonymisert til f.eks. informant 1/2.

Vi ser frem til et godt samarbeid!

Mvh Nina Lise Årvik & Camilla Smørdal

Ta kontakt med Nina Lise Årvik om dere har spørsmål

Tlf : 40766993

Mail: ninsa.lisej@gmail.com

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt og forstått informasjonen angående bachelorprosjektet om «De stille barna».

Jeg samtykker til å delta i intervju

Signatur av prosjektdeltaker, sted og dato

6.2 Intervjuguide

1. Når vi sier de stille barna, hva tenker du da? Er det noe som kjennetegner de stille barna synst du?
2. Hvordan jobber dere i barnehagen med å møte de stille barna?
3. Hva tenker du er en anerkjennende væremåte?
4. hva tenker du om begrepet lek?
5. Hva tenker du kan være utfordringen når det kommer til de stille barna i lek med andre?
- 6.. Hvordan legger dere til rette for å inkludere de stille barna i lek med andre barn?
7. Hva tenker du skal til for å skape gode relasjon for de stille barna i leken? Og Hvordan vil du støtte barn i relasjonsbygging ved å bruke deg selv aktivt i leken?
8. Hvordan tror du din rolle påvirker det stille barnet når det skal bygge relasjoner med andre barn
9. Hvilke type lek tenker du er relevant for de stille barna og hvorfor?
10. Hva tenker du om rollelekens betydning for de stille barna?